

Asia: VN/23793/2023

## Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

### Lausunnonantajan lausunto

#### Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Esityksen mukaan ansiopäivärahan määrä säilyisi nykyisen suuruisena enimmäisajan 300, 400 tai 500 päivää ensimmäisten 40 työttömyyspäivän ajalta. Tämän jälkeen ansiopäivärahan määrä alentuisi 20 prosenttia. Näin alennettua ansiopäivärahaa maksettaisiin, kunnes ansiopäivärahaa olisi maksettu yhteensä 170 työttömyyspäivältä. Jos ansiopäivärahaa edelleen tämän jälkeen maksettaisiin, ansiopäiväraha alenisi 25 prosenttia alkuperäisestä määrästä.

Tieteentekijät ei kannata ansiopäivärahan alentamista koskevaa ehdotusta. Mikäli ansioturva porrastetaan, tulee ensimmäisen prosentuaalisen porrastuksen alkaa huomattavasti myöhemmin. Aktiivinenkaan työnhaku ei välttämättä takaa nopeaa työllistymistä. Vuonna 2022 työttömyysjaksot olivat keskimäärin 28 viikkoa, erityisesti syrjäseuduilla työllistymisessä voi olla huomattavia haasteita. Ehdotettu malli alentaisi hyvin nopeasti työnhakijoiden toimeentuloa ja lisäisi muiden tukien tarvetta.

Asiantuntijatehtäviin liittyvät rekrytointiprosessit vievät usein kuukausia. Yliopistoissa tehtävätöt ovat useimmin kansainvälisesti avoimia ja perustuvat tiedeyhteisön vertaisarviointiin, jolloin rekrytoinnissa on useita pitkiä vaiheita.

Ehdotus kohdistuisi rajusti myös määräaikaisissa työsuhteissa työskenteleviin luoden epävarmuutta jo ennestään epävarmaan työtilanteeseen. Monet korkeasti koulutetut työskentelevät määräaikaisissa työsuhteissa, esimerkiksi yliopistoissa vain alle puolet työsuhteista on toistaiseksi voimassa olevia.

#### Lausuttavaa palkkatuetta työtä ja työssäolohtoa koskevasta ehdotuksesta?

Esityksessä ehdotetaan, että palkkatuetta työ ei jatkossa kerryttäisi palkansaajan työssäolohtoa. Poikkeuksena työssäoloehdon kertymisessä olisi palkkatuki, joka on myönnetty alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen. Näissä tilanteissa palkkatuetta työ kerryttäisi palkansaajan työssäolohtoa siltä osin kuin palkkatuetta työsuhde ylittää 10 kuukautta. Työssäoloehdossa huomioitaisiin nykytilannetta vastaavasti 75 prosenttia työssäoloehdossa muutoin huomioitavista kalenteriviikoista tai työssäolohtokuukausista.

Käytännössä ehdotus tulee tarkoittamaan sitä, että palkkatuen käyttö työllistymistä edistävänä palveluna tulee vähenemään voimakkaasti tai jopa loppumaan kokonaan. Palkkatuettu työ on ollut merkittävä tuki työllistymiseen tilanteissa, joissa henkilöllä on työkyvyn alenemaa tai pysyväisluontoinen vamma. Näkemyksemme mukaan olisi tärkeää, että palkkatuettu työ kerryttäisi työssäoloa myös jatkossa.

### **Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?**

Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa ansiopäivärahan säilymisen velvoitetyön aikana. Velvoitetyö on viimeinen keino työllistymiseen. Ehdotettu muutos tulee vaikeuttamaan avoimille työmarkkinoille siirtymistä niillä yli 58-vuotiailla, jotka olisivat oikeutettuja velvoitetyöllistymiseen.

Pitäisimme tärkeänä, että järjestelmä tukee myös vaikeimmin työllistyvien työllistymistä. Ehdotus lisää muiden tukimuotojen tarvetta.

### **Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?**

Ei lausuttavaa.

### **Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloa ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?**

Ikäsidonnoiset poikkeukset ovat turvanneet työttömiksi jääneiden ikääntyneiden toimeentuloa, säästöjen kumoaminen lisää todennäköisesti toimeentulotuen tarvetta.

### **Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?**

STM:n selvityksen, Vuoden 2024 sosiaaliturvamutosten yhteisvaikutusten arviointi, mukaan ehdotetut toimeentuloturvamutokset kasvattavat tuloeroja. Kolmen pienituloisimman tulokymmenyksen osuus kotitalouksien yhteenlasketusta käytettävissä olevasta tulosta supistuu. Samalla viisi suurituloisinta tulokymmenystä kasvattavat tulo-osuuttaan. Eri perhetyypeissä suhteellinen pienituloisuus kasvaa eniten nuorten aikuisten, yksinhuoltajien sekä myös vanhempien työikäisten yksin asuvien keskuudessa. Emme pidä perusteltuna heikennysten painottumista heikommassa asemassa oleviin.

### **Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?**

Ehdotuksessa todetaan, että ansiopäivärahan perusosan rahoitus säilyisi ennallaan, eikä muutos vaikuttaisi valtion tai kuntien kustannuksiin ansiopäivärahamenosta myöskään vuoden 2025 alusta lukien. Näin ollen kuntien kannustimet panostaa ansiopäivärahan saajien työllistymiseen säilyisivät vuoden 2025 alusta voimaan tulevan rahoitusuudistuksen mukaisena.

### **Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?**

Ehdotuksen mukaan ansiopäivärahan alentaminen toteutettaisiin vähentämällä ansiopäivärahan ansio-osaa tai korotettua ansio-osaa, minkä vuoksi muutos vaikuttaisi työllisyysrahaston ja työttömyyskassojen rahoitusvastuuseen.

Esitettävät ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennykset tulevat todennäköisesti lisäämään TE-toimistoissa ja työttömyyskassoissa asiakaspalvelun tarvetta. Muutokset aiheuttavat myös henkilöstön koulutus- ja viestintätarvetta.

**Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?**

Ei lausuttavaa.

**Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?**

Pidämme tärkeänä, että muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan. On tärkeä saada tietoa siitä, miten muutokset vaikuttavat ansiosidonnaista saavien työttömien työllistymiseen, ja siitä onko muutos vaikuttanut muiden tukimuotojen, kuten yleisen asumistuen ja toimeentulotuen, käytön lisääntymistä työnhakijoiden keskuudessa.

**Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?**

Lain voimaantulon aikataulu on mielestämme tiukka. Aikataulu asettaa haasteita toimeenpanolle.

**Muuta lausuttavaa esityksestä?**

Pidämme ongelmallisena sitä, että ehdotetut heikennykset kohdistuvat pitkälti samoihin henkilöryhmiin kuin hallituksen esitykset indeksijäädytyksistä (HE 75/2023 vp) ja asumistuen muutoksista (HE 74/2023 vp.)

**Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?**

Ei lausuttavaa.

Hahtela Nina  
Tieteentekijöiden liitto